

[Arbejds- og Socialministeren.]

Arbejdere Overarbejdsloven har skaffet Beskæftigelse til. Det er saaledes, at Antallet af Overarbejdstimer har varieret ret stærkt i den Tid, i hvilken Loven har været i Kraft. Det har svinget fra 0,8 til 4,4 pCt. af samtlige Arbejdstimer. Gennemgaaende steg Antallet af Overarbejdstimer under Krigens sidste Del, men det sank dog atter noget i Januar og April Kvartaler 1945. Saaledes udgjorde Overarbejdstimerne i disse to Kvartaler kun henholdsvis 1,6 og 1,7 pCt. af samtlige Arbejdstimer. Heraf kan man ikke med Rette slutte, at 1,6 eller 1,7 pCt. af samtlige Arbejdere blev holdt beskæftigede i Kraft af Overarbejdslovens Bestemmelse om, at udført Overarbejde skal afspadseres — dette er ikke Tilfældet. For det første kan det jo godt være, at det Overarbejde, der er blevet udført, vilde være blevet afspadseret, selv om Loven ikke havde været der, og saa kan man ikke sige, at det er Overarbejdsloven, som skaffer disse Arbejdere Beskæftigelse. Desuden er det ikke altid, at der antages nye Arbejdere i Stedet for dem, som gaar paa Afspadsering. Og hvis Virksomheden ikke antager nye, giver Overarbejdsloven ikke Beskæftigelse til andre, men begrænser kun Produktionen og dermed Arbejdernes Fortjenstmuligheder.

Endelig maa man erindre, at der i Loven er en vis Adgang til at dispensere fra Kravet om, at Afspadsering skal finde Sted. Og naar denne Dispensation efter Forhandling med Arbejdsgivernes og Arbejdernes Organisationer gives, betyder det ogsaa, at Lovens arbejdsfordelende Virkning nedsættes.

Det er af disse Grunde ikke muligt at give noget nøjagtigt Tal for, hvor mange der faar Arbejde paa Grund af Overarbejdslovens Bestemmelser, men for dog at give et Indtryk, kan jeg oplyse, at man i 1938 regnede med et Tal paa mellem 2 500 og 3 000. Disse Tal byggede paa Oplysninger fra De samvirkende Fagforbund. Det drejede sig altsaa snarere om en halv end om en hel Procent af samtlige Arbejdere.

Nu kunde man mene, at naar Lovens Indflydelse er saa ringe, kan der ikke være megen Betænkelighed ved at forlænge Loven. Det er imidlertid ikke rigtigt at tænke saadan. Man kan nemlig ikke se bort fra, at Loven kan virke direkte hemmende paa Produktionen, og det gælder navnlig i en Periode, hvor det kommer an paa at faa Produktionen sat i Gang. Det kan saaledes tænkes, at Arbejderne ikke ønsker at tage Overarbejde, naar de ved, at de skal afspadseres det bagefter. Det er meget menneskeligt,

men det gør det vanskeligt — for ikke at sige umuligt — for Arbejdsgiveren at disponere med den Smidighed og Handlekraft, som kræves for Øjeblikket.

Der er ogsaa et andet Forhold, som gør sig gældende for Tiden. Industrien har ikke haft samme Adgang som i normale Tider til at forny sine Maskiner og sit Materiel. Naar der derfor pludselig kommer Raastoffer frem paa et eller andet Omraade, maa man udnytte de forhaandenværende Maskiner fuldt ud, og det forudsætter ofte, at der arbejdes over, idet Fabrikanten ikke kan sætte uvet Arbejdskraft ved Maskinerne, og Oplæring af ny Arbejdskraft tager Tid og virker hemmende paa Produktionen.

Saadanne Forhold fremhæves ofte over for Ministeriet, naar det drejer sig om at faa Dispensation fra Lovens Bestemmelser. Det er nemlig forudset i Loven, at der vilde opstaa Tilfælde, hvor det vilde være nødvendigt og rimeligt at bortse fra Kravet om, at Overarbejde skal afspadseres. Disse Dispensationer meddeles af Arbejds- og Socialministeriet efter forudgaaende Forhandling med Organisationerne, hvis Indstilling som Regel følges.

Jeg maa maaske nævne et Par Tal fra denne Praksis. I 1944 havde Arbejds- og Socialministeriet 334 Andragender om Dispensation. Deraf blev 261 imødekommet. I 38 Tilfælde gav man Tilladelse til, at Afspadsering blev udskudt, og i 35 Tilfælde afslog man Andragendet. I 1945 var der 135 Sager; der blev dispenseret for godt 100, medens 22 blev afslaaet. Der er desuden i 1939 givet en generel Tilladelse til Jern- og Metalindustrien til at udføre indtil 16 Timers Overarbejde pr. Mand inden for 4 Uger, naar Ledigheden inden for de enkelte Faggrupper er under 8 pCt.

Nu kunde man ogsaa her sige, at naar der er en Adgang til at dispensere, kan det ikke være betænkeligt at forlænge Loven. Det er jeg imidlertid slet ikke enig i. Selv med den hurtigste Ekspedition kræver det nemlig nogen Tid at faa Dispensation fra Loven, fordi Hovedorganisationerne skal udtale sig, og dette forudsætter igen, at Underorganisationerne har haft Sagen til Besvarelse. Det afgørende maa være, om Arbejdssituationen giver Grundlag for at opretholde Loven. Her maa Regeringen imidlertid indtage samme Standpunkt som over for Arbejdsfordelingsloven. Der er ikke tilstrækkeligt Grundlag til Stede for at opretholde Loven om Forbud mod Overarbejde.

Som jeg her i dette høje Ting har fremhævet under Behandlingen af Arbejds-